

iad

İslam Ahlâk Düşüncesi Projesi

İSLAM AHLÂK DÜŞÜNCEİ PROJESİ

iad@ilke.org.tr

İslam Ahlâk Düşüncesi Projesi

Ahlâk, pratik felsefî disiplinler arasında sayıldığından felsefe çatısı altında mütalaa edilse de, ahlâkın neredeyse bütün dinî ilimlere yayılan geniş bir sahası vardır. Felsefenin ahlâkı daha sistemli bir şekilde incelediği görülmekle birlikte hadis, kelam, fıkıh, tefsir ve tasavvuf gibi dinî disiplinler, görmezden gelinemeyecek bir ahlâk düşüncesi barındırır. Fakat genel olarak İslam düşüncesinin en az çalışılan alanlarından biri ahlâktır. Bu bağlamda İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği ve İlmi Etüdler Derneği (İLEM) himayesinde “İslam Ahlâk Düşüncesi Projesi” başlatılmıştır. Projede *Ahlâk-ı Adudiyye* geleneği kapsamında yer alan ve şimdiye kadar tahkik ve tercümesi yapılmamış eserlerin tahkîki, tercümesi, İslam ahlâk düşüncesi tarihi açısından değerlendirilmesi, 20.yüzyıla dek kaleme alınan ahlâk eserlerinin olabildiğince yetkin ve bilgilendirici bir kataloğunun hazırlanması, ahlâkın teorik ve pratik sorunlarının hem genel ahlâk literatüründen hem de özel olarak *Ahlâk-ı Adudiyye* literatüründen hareketle tartışılması hedeflenmiştir.

İSLAM AHLÂK DÜŞÜNCESİ PROJESİ BİRİNCİ AŞAMA (2013-2014)

Ahlâkın Temeli Üzerine Konuşmalar

2013 yılından bu yana projede birçok çalışma yapılmış ve halihazırda yapılmaya devam etmektedir. Projenin ilk döneminde Ahlâkın Temeli Üzerine Konuşmalar Dizisi gerçekleştirilmiştir. Ahlâkın kaynağı meselesinin farklı bakış açılarından ele alındığı bu çalışmada dokuz konuşmacı yer almıştır. Konuşma metinleri "Ahlâkın Temeli" başlığı ile yayımlanmıştır.

Yuvarlak Masa Toplantıları: Ekoller ve Problemlerle İslam Ahlâk Literatürü

Projede gerçekleştirilen çalışmalardan bir diğeri İslam ahlâk literatürünün temel meselelerine dair sunumların yapıldığı yuvarlak masa toplantıları olmuştur. İlk dönemde sekiz başlık altında yapılan sunumlarda modern dönemde yapılan ahlâk tasniflerinden,

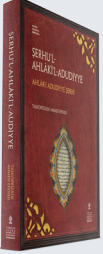
hikemiyat metinlerine, kalam ve tasavvufun ahlâka yaklaşımlarından Tehzîb ve Tıbbu'r-Ruhânî geleneklerinin ahlâk perspektiflerine dek pek çok önemli mesele ele alınmış ve çalışma İslam Ahlâk Literatürü: Ekoller ve Problemler başlığı ile kitaplaştırılmıştır.

Taşköprüzâde'nin Ahlâk Teorisi Atölyesi

Ahlâk metinlerindeki kavram çevirilerinde ortaklık sağlamak ve ahlâk kavramlarına dair bir farkındalık oluşturmak amacıyla Taşköprüzâde'nin Ahlâk Teorisi ve Kavramları başlıklı bir atölye çalışması gerçekleştirilmiştir. Böylelikle en önemli Ahlâk-ı Adudiyye şerhlerinden birisinin sahibi olan Taşköprüzâde'nin yazdığı metin bağlamında diğer şerhlerdeki kavram ve problemler karşılaştırmalı bir bakış açısıyla analiz edilmiştir.

Ahlâk Felsefesi Okumaları

İslam Ahlâk Düşüncesi Projesiyle aynı zamanda ahlâk alanında çalışan lisanüstü öğrencilerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla projede ahlâk felsefesi dersleri gerçekleştirilmiştir. Ahlâk felsefesinde yer alan temel prob-

lemelerin, akımların, kişi ve kavramların öğrenilmesi amaçlanan bu derste yer alan katılımcılar, derslere aktif katılımında bulundular ve her dersin sonunda ödev hazırlamak suretiyle bu alanda imâl-i fikirde bulunmanın ilk adımlarını attılar.

Kataloglama Çalışması

Proje kapsamında 8-19.yüzyıllar arasında yazılan ahlâk eserlerinin içeriklerinin de dahil olduğu bir kataloglama çalışması gerçekleştirildi. Bu katalog ile İslam ahlâk düşüncesinin birikimi topluca görülebilecek ve geçirdiği tarihsel süreç takip edilebilecektir. Katalogun yayımlanması ve bir internet veri tabanına dönüştürülmesi planlanmaktadır.

İSLAM AHLÂK DÜŞÜNCESİ PROJESİ İKİNCİ AŞAMA (2015)

Ahlâk alanına ciddi katkılarda bulunan İslam Ahlâk Düşüncesi Projesi, Ocak 2015'te başlayan ve bir yıl süreyle devam edecek olan ikinci aşamasıyla yoluna devam etmektedir. Bu minval üzere ilk dönemde yapılan çalışmaları farklı boyutlarda devam ettiren faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Ahlâkî Müeyyide Üzerine Konuşmalar

Bu dönemde projede ahlâk felsefesinin önemli problemlerinden birisi olan ahlâkî yaptırımın mahiyeti ve uygulamalı ahlâktaki etkilerinin ele alınması amacıyla Ahlâkî Müeyyide Üzerine Konuşmalar Dizisi düzenlenmiştir. Proje içerisinde aylık periyotlarla yapılan bu konuşmalarda, ahlâk alanındaki etkin isimler yer almıştır. Konuşma metinlerinin proje sonunda editöryel çalışmayla bir kitaba dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Yuvarlak Masa Toplantıları

2015 yılı içerisinde projede iki ayrı başlık altında yuvarlak masa toplantıları yapılmıştır. Bu çalışmaların çıktıları da iki ayrı kitap olarak yayımlanacaktır.

İslam Düşüncesinde Mîzac Teorileri

İslam ahlâk düşüncesinin temel meselelerinden birisi olan ahlâkî değişim kapsamında değerlendirilen mizac, doğal yatkınlık ve iradeli eylemin tespit edilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu toplantılarda, mîzaca farklı perspektiflerden yaklaşan filozofların görüşleri ele alınmış ve ahlâkın nasıl bir insan doğası üzerine temellendirildiği irdelenmiştir.

Ahlâkî Önermelerin Kaynağı

Projede gerçekleştirilen bir diğer toplantı serisinde, ahlâk kapsamında üretilen önermelere kaynaklık teşkil eden unsurların incelenmesi amaçlandı. İslam düşüncesindeki akımların ahlâkî önermeleri hangi mantıksal süreçlerden geçirip tahlil ettiği sorusunun cevaplandığı bu çalışmanın çıktılarının da kitaba dönüştürülmesi planlanmaktadır.

İslam Düşüncesinde Erdemler Ahlâkî Dersi

Ahlâk alanında çalışacak kişiler yetiştirmek ve bu alana dair yapılacak çalışmaların niteliklerini artırmak amacıyla İLEM İhtisas çalışmaları kapsamında Mustakim Arıcı tarafından İslam Düşüncesinde Erdemler Ahlâkî adlı bir ders yapılmıştır. Derste, İslam ahlâk felsefesine ait erdem anlayışı ilk dönemlerden 16. yüzyıla kadar aldığı seyir bağlamında belli metinler etrafında ele alınmıştır.

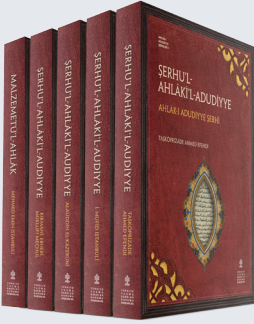

Mebahicü's-Seniyye Çalıştayı

Proje kapsamında yapılan bir diğer çalışma ise el-Mebâhicü's-Seniyye fî Ahlâkî's-Sünniyye adlı yazma eser üzerine gerçekleştirilen bir çalıştaydır. Bu çalışmayla, önemli bir tarihsel analiz içeren metin üzerinden İslam ahlâk teorilerinin ayrıştığı temel noktalar tartışılmıştır.

YAYINLAR

Ahlâk-ı Adudiyye Şerhlerinin Tahkik ve Tercümesi

13. yüzyılda Adudiddîn el-Îcî tarafından kaleme alınan Ahlâk-ı Adudiyye adlı ahlâk risalesine ikinci klasik dönemde bir çok şerh yazılmıştır. Söz konusu şerhlerin tamamına yakınının akademi camiasına kazandırılarak ahlâk kavramları ve problemlerindeki sürekliliğin gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla muhtelif dönemlerde yazılmış 7 ayrı Ahlâk-ı Adudiyye şerhinin tahkik ve tercümesi yapılmıştır.

Taşköprîzâde Ahmed Efendi, Şerhu'l-Ahlâk'l-Adudiyye (tahkik ve çeviri: M. Arıcı & E. İçöz)

İsmail Müfid el-İstanbulî, Şerhu'l-Ahlâk'l-Adudiyye (tahkik ve çeviri: S. Çınar)

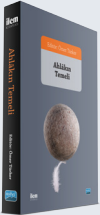
Alâüddin el-Kâzerûni, Şerhu'l-Ahlâk'l-Adudiyye (tahkik ve çeviri: M. Aktaş & G. Şensoy)

Şemsüddin el- Kirmânî, Şerhu'l-Ahlâk'l-Adudiyye (tahkik ve çeviri: M. Yılmaz)

Müellifi Meçhul (15.yy), Şerhu'l-Ahlâk'l-Adudiyye (tahkik ve çeviri: K.Bilgin Tiryaki)

Seyfüddin el-Elberî, Şerhu'l-Ahlâk'l-Adudiyye (tahkik ve çeviri: Ö. Türker)

Mehmed Emin el-İstanbulî, Melzemetü'l-Ahlâk (Ahlâk-ı Adudiyye tercüme şerhi) (transkripsiyon: M. Yıldız Güneş & A. Güler)

Ömer Türker (Ed.)

Ahlâkın Temeli

Ahlâkın Temeli Üzerine Konuşmalar dizisinde yapılan sunumların makalelerini içeren bu çalışmada ahlâkın kaynağı meselesi farklı görüş ve temellendirmelere sahip metinlerle ele alınmaktadır. Sekiz makalenin yer aldığı bu kitabın editörlüğü Ömer Türker tarafından yapılmıştır.

Ömer Türker & Kübra Bilgin (Ed.)

İslam Ahlâk Literatürü: Ekoller ve Problemler

İslam ahlâk düşüncesi içerisinde yer alan ekollerin özellikleri, temel kavramlar ve problem alanlarını ele almak amacıyla projenin ilk döneminde yuvarlak masa toplantıları serisi gerçekleştirilmiştir. Farklı disiplinlerden akademisyenlerin yaptığı sunumlar ve katılımcıların müzakereleriyle şekillenen bu toplantılarda meseleler yazılan makaleler üzerinden tartışılmıştır. Ömer Türker ve Kübra Bilgin'in editörlüğünde hazırlanan bu kitapta söz konusu çalışmanın makaleleri yer almaktadır.

Hümeysra Özturan (Ed.)

Ahlâk Felsefesinin Temel Problemleri: Seçme Metinler

Hümeysra Özturan tarafından hazırlanan bu kitap, ahlâk düşüncesi içerisinde ele alınan problemler ve o problemler merkezinde ortaya konulmuş temel metinlerden seçme pasajların yer aldığı bölümler olarak düzenlenmiştir. Okuyucu ve öğrencilerin üst düzeyde istifadesinin amaçlandığı bu kitap, bütünlüklü bir ahlâk felsefesi okuması vermektedir.

YAYIMA HAZIRLANAN ESERLER

Mustakim Arıcı

Taşköprüzâde'nin Ahlâk Teorisi

Proje içerisinde yayımlanacak olan bir diğer çalışma, Mustakim Arıcı tarafından hazırlanan Taşköprüzâde'nin Ahlâk Teorisi adlı kitaptır. Taşköprüzâde'nin eserlerinde yer alan ahlâk tartışma ve yaklaşımlarını ortaya koyma ve analiz etmeyi amaçlayan bu eserin, Taşköprüzâde külliyyatı üzerinden dönemin ahlâk düşüncesine ışık tutması planlanmaktadır.

İbrahim Halil Ayten & Duygu Miyase Şimşek (Haz.)

İslam Ahlâk Düşüncesi Katalogu

Projenin ilk döneminde 12-19.Yüzyıllar arasında yer alan ahlâk eserlerinin kataloglarının tamamlanmasının ardından ikinci dönemde 8-11.Yüzyıllar arasında yer alan eserler bu çalışmaya dahil edilmiştir. Böylece başlangıcından günümüze gelinceye kadar bütüncül bir ahlâk eserleri katalogu hazırlanmış olacaktır. Bu çalışma ile ilk defa ahlâk literatürü bir bütün olarak araştırmacıların kullanımına sunulacaktır.

Kübra Bilgin Tiryaki & M. Zahit Tiryaki (Ed.)

İslam Düşüncesinde Mizaç Teorileri

İslam ahlâk düşüncesinde mizaç, ahlâkî yapı ve eylemlerde etki eden unsurlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Doğal bir yapı olan mizacın ahlâkla olan ilişkisini anlamak için hazırlanan bu çalışma, projede gerçekleşen yuvarlak masa sunumlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Eşref Altaş & Mervenur Yılmaz (Ed.)

İslam Düşüncesinde Ahlâkî Önergelerin Kaynağı

Gerek günlük olaylarda gerekse felsefî bir meselede ahlâka konu olan şeyleri ele alırken zaman zaman onların hangi ana kaynaktan alındığını sorgularız. Bu kitapta projede gerçekleşen ahlâkî önergelerin kaynağına dair sunumların makaleleri yer alacaktır.

Ömer Türker (Ed.)

Ahlâk ve Müeyyide

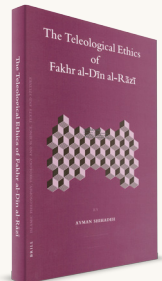
Ahlâkın uygulanması sözkonusu olduğunda müeyyidenin olup olmadığı sorusu kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır. Ahlâk ve müeyyide ilişkisinin belirlenleştirilmesi ve ahlâka nasıl bir müeyyide olması gerektiğine dair soruların cevaplanmaya çalışıldığı Ahlâkî Müeyyide Üzerine Konuşmalar dizisindeki sunumlar, Ahlâk ve Müeyyide başlığı altında kitaplaşmaktadır. Bu çalışma ile ahlâkın en tartışmalı alanlarından birisine dikkat çekilmesi ve tartışmalara yön verilmesi hedeflenmektedir.

Ayman Shihadeh

Fahreddin er-Râzî'nin Teleolojik Ahlâkı

(Çev. Selime Çınar & Kübra Şenel)

Proje kapsamında yayımlanacak bir diğer çalışma, Ayman Shihadeh tarafından yazılan ve müteahhir dönemin kurucu düşünürü Fahreddin er-Râzî'nin ahlâk düşüncesini ele alan The Teleological Ethics of Fakhr al-Din al-Razi adlı eserin tercümesi olacaktır. Selime Çınar ve Kübra Şenel tarafından çevrilen kitap, yayıma hazırlanmaktadır.

iad

İslam Ahlâk Düşüncesi Projesi

iad.ilem.org.tr

0212 5326370

iad@ilke.org.tr